

Mustalipeän polttotekniset ominaisuudet

- **Projektin kesto aika: 1.1. 1993 - 31.12. 1994**
- **Polttokokeiden merkitys**
  - pisarapoltolla pystytään kuvaamaan lipeiden poltettavuutta
  - kokeiden avulla saadaan arviot likaantumiselle
- **Uusien analyysien merkitys**
  - tuoreen pisaran pintajännitykselle tarkempi arvio
  - polysakkaridien jakauma parantaa lipeän viskositeetin kuvausta

Projektin rahoittajat

- **Suomen Soodakattilayhdistys ry**
- **A. Ahlström Osakeyhtiö**
- **Tampella Power Oy**
- **KTM (Liekki 2)**
- **Oy Keskuslaboratorio - Centrallaboratorium Ab**
- **Åbo Akademi**

Projektin osat

Åbo Akademi :

- **Yksittäispiisaran poltto ja pyrolyysi**
- **Paineistettu kaasutus**
- **Pölyn likaantumistaipumus**
- **Lipeäpankki**

Oy Keskuslaboratorio-Centrallaboratorium Ab :

- **Kemialliset analyysit**
- **Fysikaaliset mittaukset**
- **Pintajännitys**
- **Polysakkaridien moolimassajakauma**

Tausta: Konventionaaliset ominaisuudet kuten:

- lämpöarvo
- kuiva-ainepitoisuus
- alkuainekoostumus
- "tuhkapitoisuus"

eivät riitä selittämään lipeiden käyttäytymiseroja

Tavoite:

- Uusien polttoteknisten ominaisuuksien määrittäminen tutkimalla yksittäisiä lipeäpisaroita laboratoriuuneissa
- Selvittää mitkä mustalipeän koostumustekijät säätelevät lipeän palamiskäyttäytymistä

Mustalipeänäyteet

1	Havupuu, eräkeitto	12	Mänty, USA
2	Havupuu/koivu, sekalipeä	13	Mänty, kappa 100, USA
4	Havupuu, korkea kappa	14	Bagassi, soodakeitto
5	Havupuu, vuokeitto, jatkettu keitto	15	Olki, soodakeitto
6	Lipeä 5 + lämpökäsittely	17	Lipeä 10 + 5 % lentotuhkaa
7	Havupuu, happivaihe + korkeasaantomassaa	18	Lipeä 10 + 10 % lentotuhkaa
8	Lipeä 7 + bioliete	19	Lehtitipuu, kappa 14, USA
9	Havupuu, eräkeitto, jatkettu keitto	20	Mänty, kappa 22, USA
10	Koivu, happivaihe	23	Koivu, NSSC
11	Eukalyptus, kappa 13		

Epäorgaaniset analyysit

- Hiili
- Vety
- Typpi
- Natrium
- Kalium
- Rikki
- Kloori
- Magnesium
- Kalsium
- Fosfori
- Sulfaatti
- Karbonaatti
- Tiosulfaatti
- Tehollinen alkali
- Hydroksidi
- Sulfidi
- Tuhka

Orgaaniset analyysit

- **Suopa**
- **Ligniini**
- **Polysakkaridit**
- **Suurimolekyylinen ligniini (HMML)**
- **Suurimolekyylinen polysakkaridi (HMMPS)**

Lasketut koostumustiedot

- **Orgaaninen natrium**
- **Orgaaninen rikki**
- **Kalium:Natrium**
- **Pienimolekyylinen ligniini**
- **Pienet hiilihydraatit (sokerihapot)**
- **Hiilihydraatit:Ligniini (C:L)**
- **Suurimolekyylliset:Pienimolekyylliset (H:L)**

Fysikaaliset mittaukset

- **Viskositeettikäyrä, 110 °C (120 °C)**
- **Dynaaminen pintajännityskäyrä**
- **Lämpöarvo**
- **Saostumispiste**

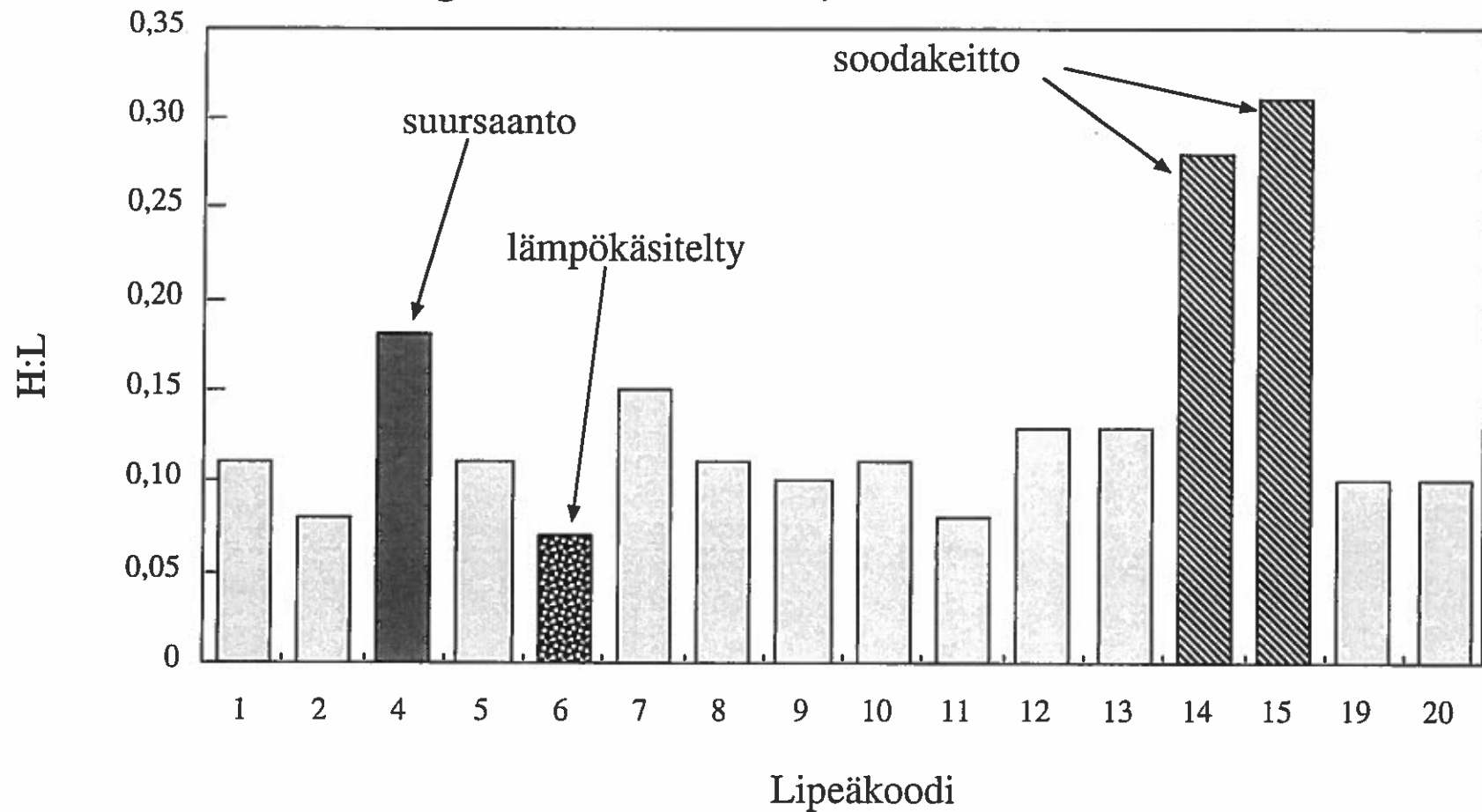
Mustalipeät (suomalaiset) 1.

• Hiili	%	33,2 - 35,8
• Vety	%	3,3 - 3,6
• Typpi	%	0,06 - 0,08
• Natrium	%	19,5 - 25,9
• Kalium	%	1,2 - 3,2
• Rikki	%	4,6 - 5,7
• Kloori	%	0,2 - 0,6
• Magnesium	mg/kg	50 - 115
• Kalsium	mg/kg	114 - 262
• Fosfori	mg/kg	51 - 79

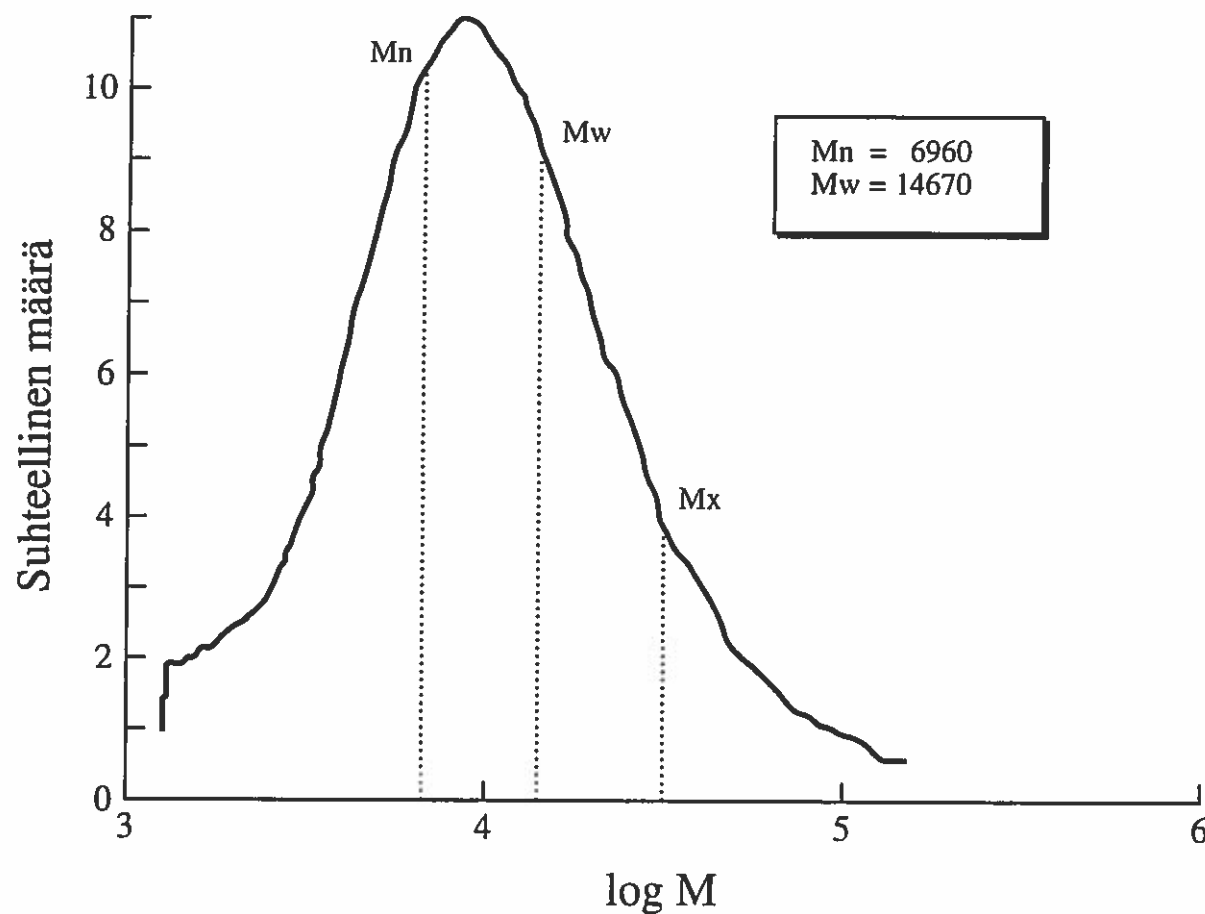
Mustalipeät (suomalaiset) 2.

• Natriumsulfaatti	%	2,4 - 4,4
• Natriumkarbonaatti	%	7,2 - 13,2
• Natriumtiosulfaatti	%	0,5 - 1,1
• Tehollinen alkali	%	3,9 - 5,6
• Natriumhydroksidi	%	0 - 2,2
• Natriumsulfidi	%	6,3 - 10,3
• Tuhka	%	45,5 - 52,3
• Mäntyöljy	%	0,2 - 1,0
• Ligniini	%	32 - 37
• Polysakkaridit	%	1,3 - 2,2

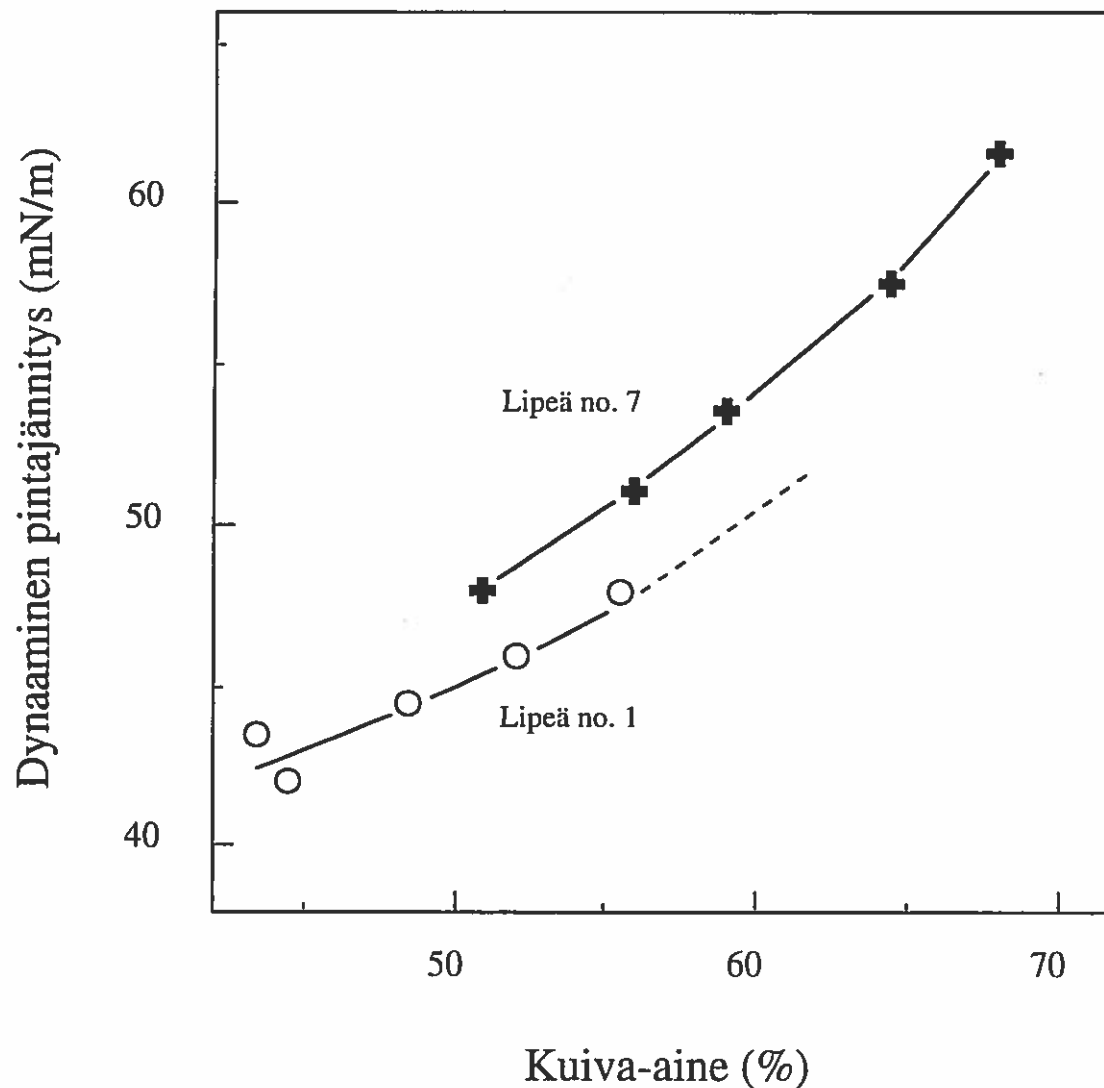
Suurimolekyylisen ja pienimolekyylisen orgaanisen aineen suhde, H:L

Erään lipeänäytteen polysakkaridisaostuman moolimassajakauma.

Kahden lipeän dynaaminen pintajännitys kuiva-aineen funktiona.

Poltto-, kaasutus- ja pölytestit

Testi 1

Yksittäispisaran poltto

(1 bar)

- 1. Pyrolyysiaika**
- 2. Koksen palamisaika**
- 3. Pyrolyysipaisuminen**

Testi 2

Yksittäispisaran pyrolyysi

(1 bar)

- 4. Pyrolyysisaanto**
- 4a. Pyrolyysihiili**
- 5. Pyrolyysirikki**
- 6. Pyrolyysinatrium**
- 6a. Pyrolyysikalium**

Testi 3

Paineistettu kaasutus

(20 bar)

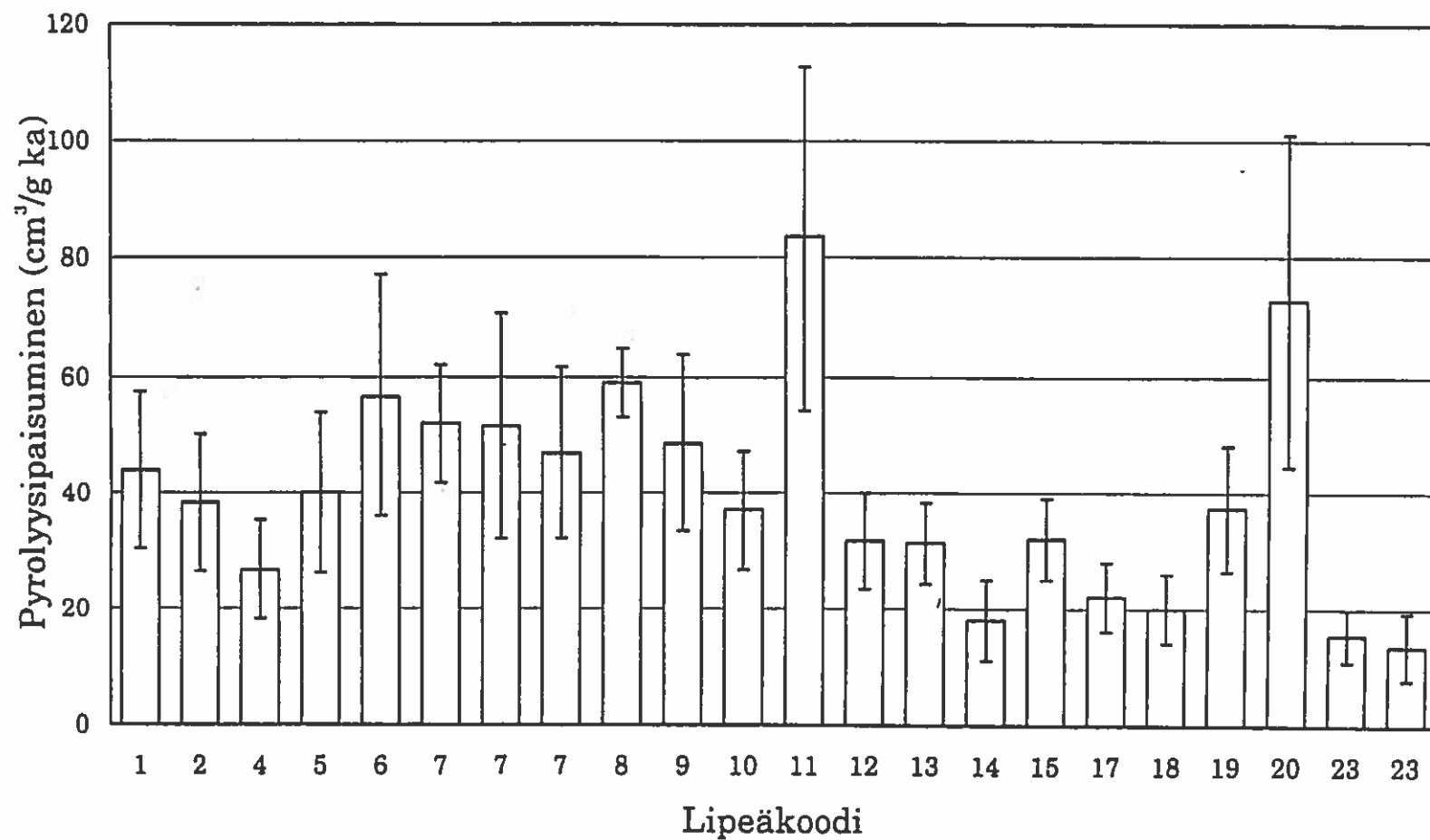
- 8. Pyrolyysisaanto
paineessa**
- 9. Koksen
kaasutusreaktiivisuus**

Testi 4

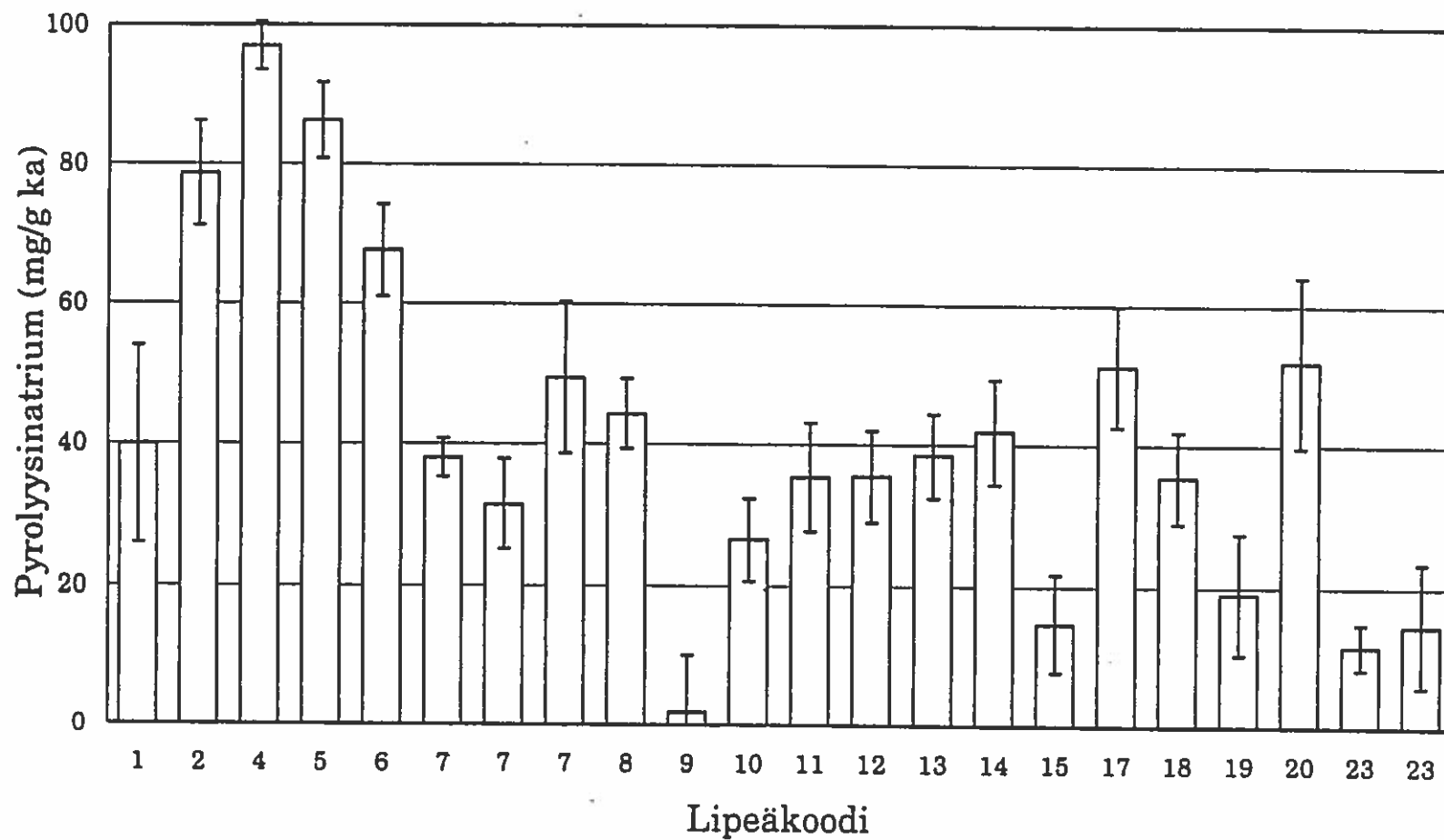
Pölyn likaantumistaipumus (teoreettinen laskelma)

- 10. Valumislämpötila**
- 11. Tarttumislämpötila**

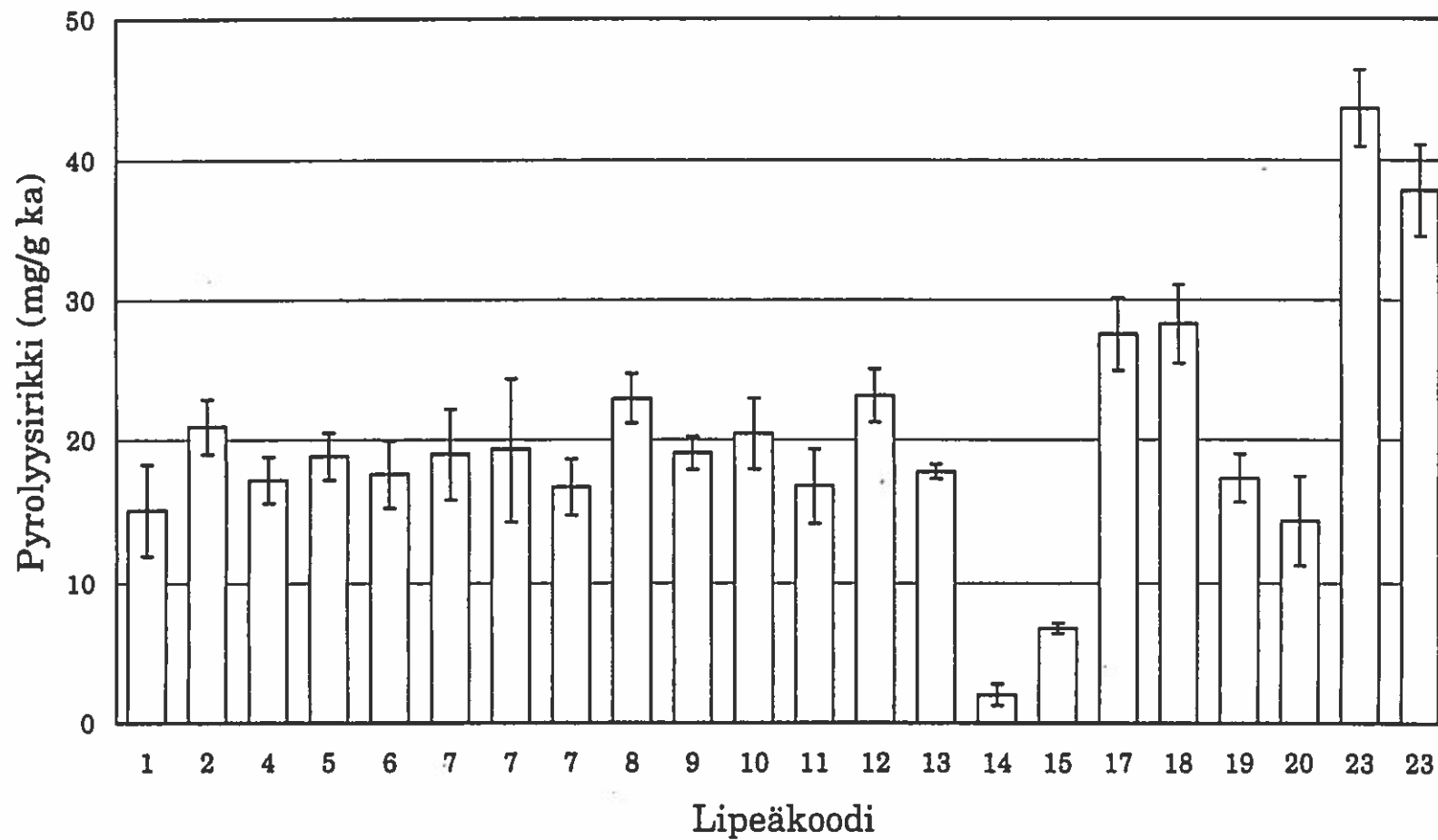
Pisaran yksittäispoltto: Pyrolyysipaisuminen, 700 °C
(Testi 1: 3)

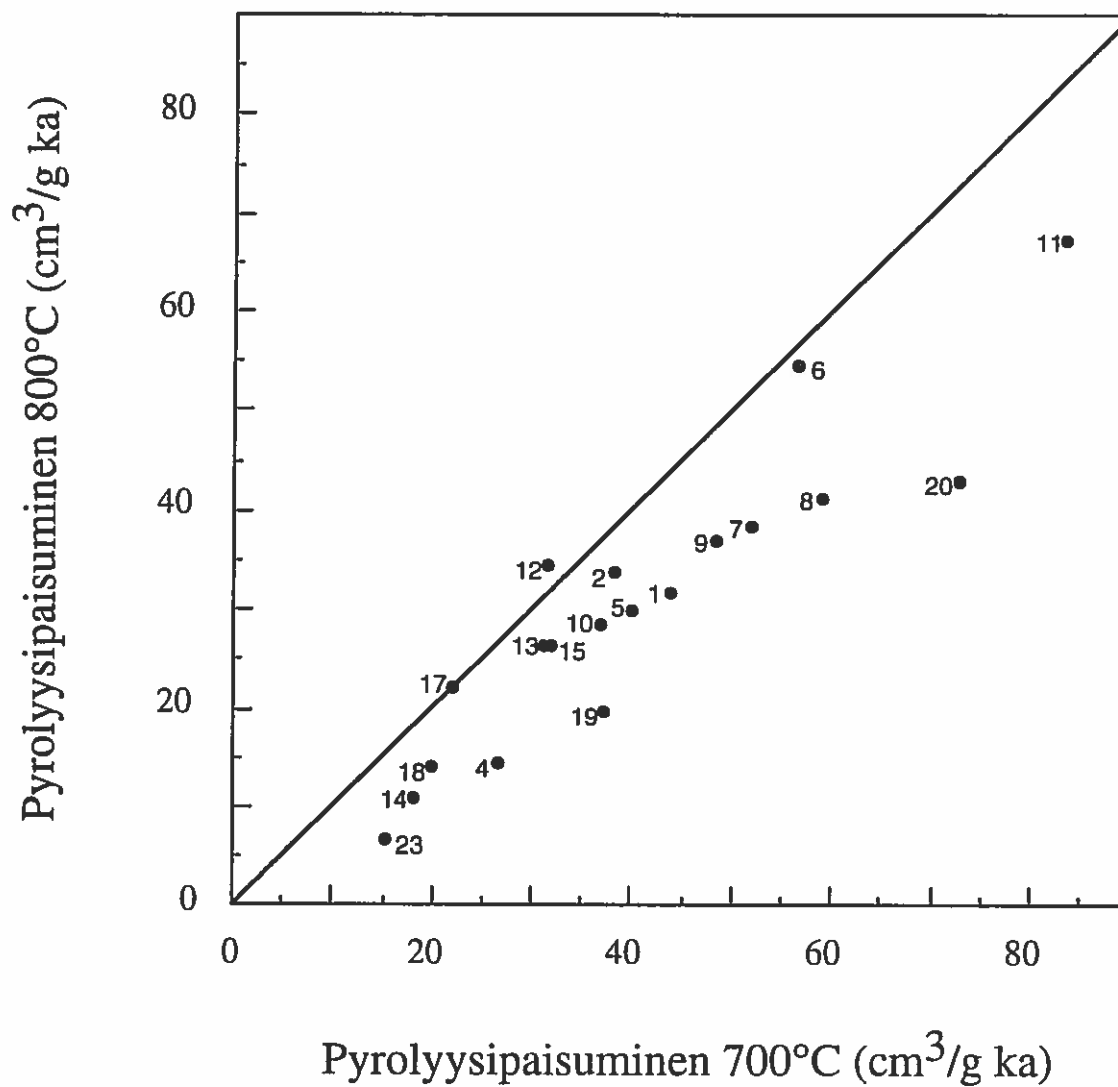
Pisaran pyrolyysitesti: Pyrolyysinatrium, 900 °C
(Testi 2: 6)

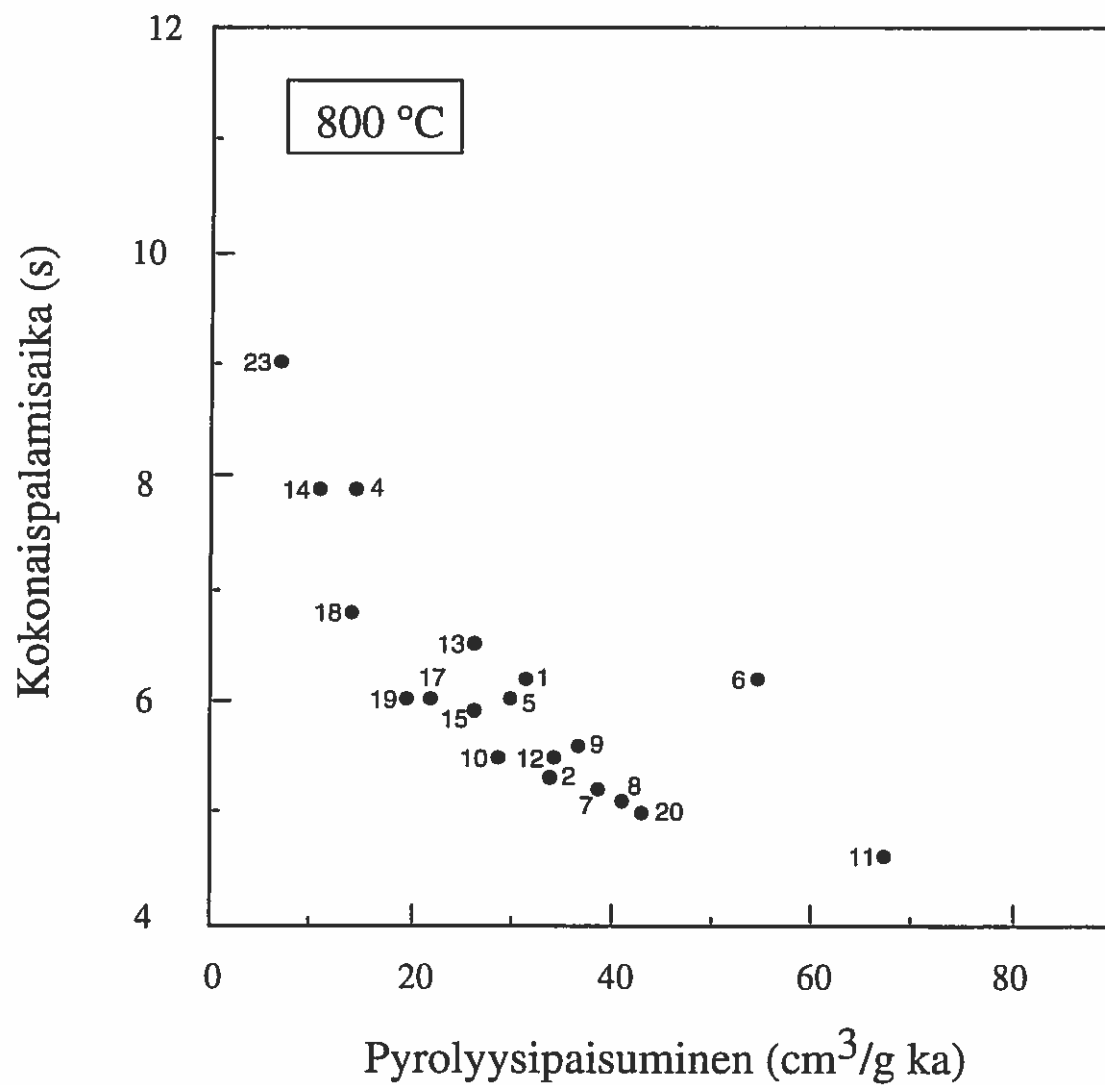
Pisaran pyrolyysitesti: Pyrolyysirikki, 900 °C
(Testi 2: 5)

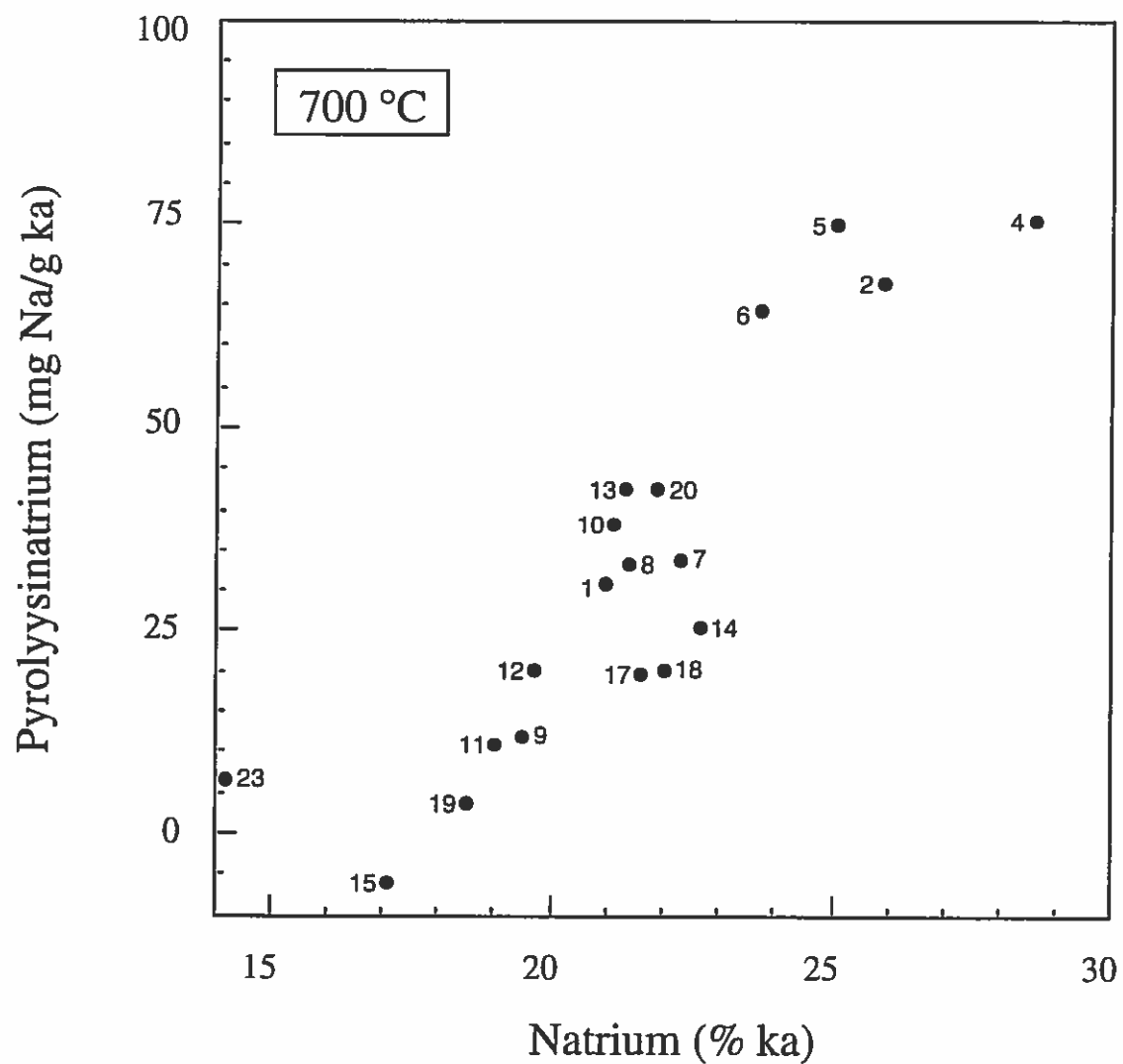
Pyrolyysipaisuminen, 700 °C ja 800 °C.

Kokonaispalamisaika paisumisen funktiona.

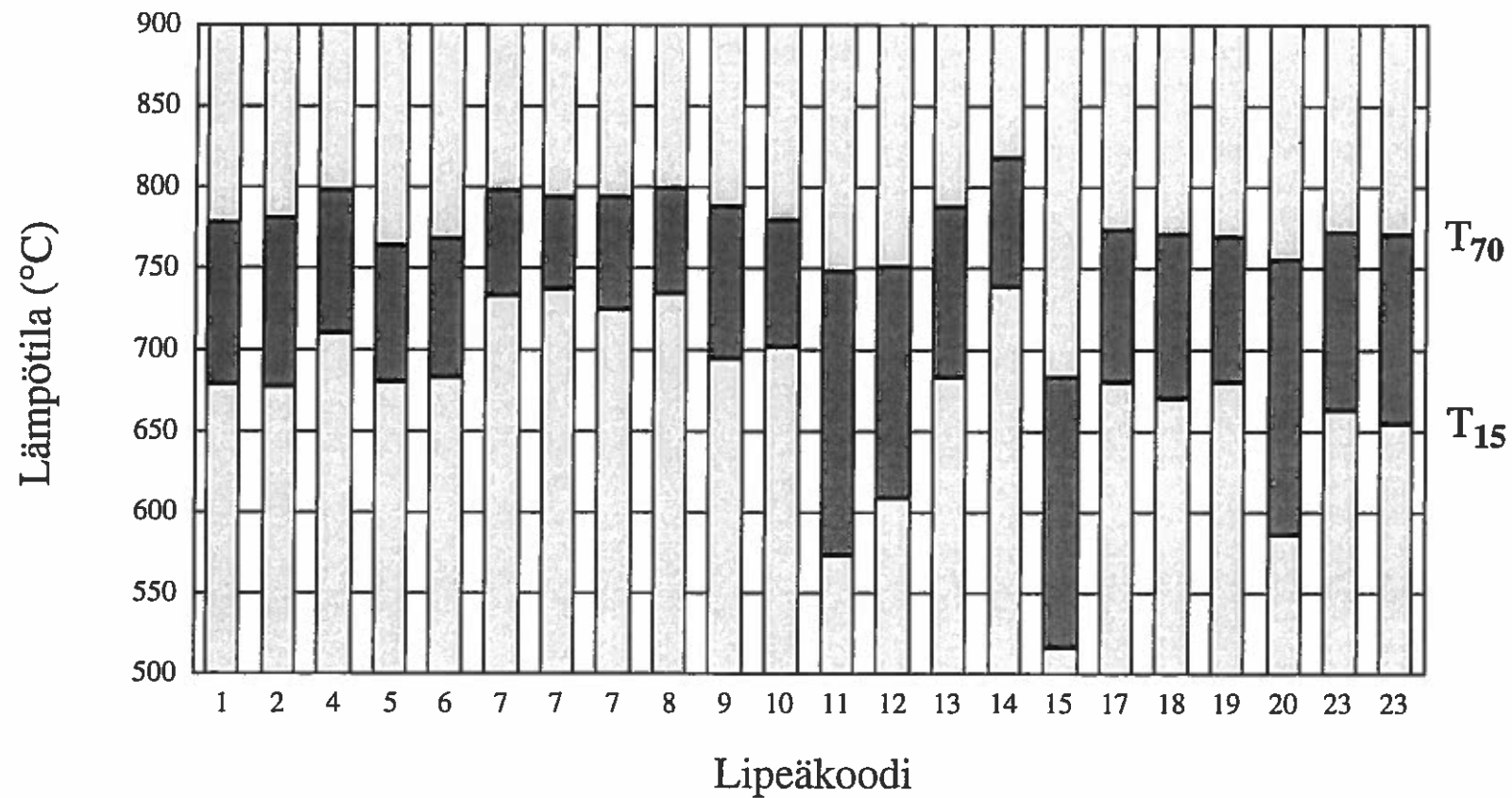

Pyrolyysinatrium lipeän kuiva-aineen natrium-osuuden funktiona.

Lasketut tarttumis- ja valumislämpötilat.

(Testit 4:10 ja 4:11)

Johtopäätöksiä 1.

- **Testit onnistuivat hyvin**
- **Eniten paisuvat lipeät palavat myös nopeimmin**
  - eniten paisui Eukalyptus-lipeä (n:o 11)
  - vähiten paisui NSSC-keiton lipeä (n:o 23)
- **Lipeiden pyrolyysinatrium vaihteli huomattavasti**
  - eniten vapautui suomalaisista sulfaattilipeistä (n:o 2, 4 ja 5)
  - vähiten vapautui lipeistä n:o 9, 15, 19 ja 23

Johtopäätöksiä 2.

- **Lipeiden pyrolyysirikki vaihteli vain vähän**
  - eniten vapautui NSSC-keiton lipeästä (n:o 23)
  - vähiten vapautui soodakeittojen lipeistä (n:o 14 ja 15)
- **Tarttumislämpötilat (T_{15}) vaihtelivat huomattavasti**
  - suomalaisilla lipeillä korkeimmat tasot (680 -720 °C)
  - USA:n lipeiden tasot n. 100 °C alempia
  - olkisoodalipeälle alin arvo